

УДК 343.1 (477)

*О. І. Коровайко**кандидат юридичних наук, здобувач
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОВА ДОПОМОГА» ТА «ЗАХИСТ» У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Правова система України тяжіє до врахування кращих зразків міжнародних стандартів прав людини. Тому безспідставно, враховуючи євроінтеграційний курс нашої країни, нині здійснюється процес приведення вітчизняного законодавства до європейської системи захисту прав людини, до цінностей, які є визнаними в якості стандартів прав людини в країнах Європи. Одним із таких напрямів є реальне забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи. Зокрема, таких основних прав, як право на захист та право на правову допомогу. Їх реалізація є однією з умов справедливого правосуддя та забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Мабуть, тому питання забезпечення цих прав завжди були в центрі уваги під час реформування кримінального судочинства.

Питання сутності, форм реалізації та гарантування права особи на захист та права на правову допомогу завжди привертала увагу науковців. Отримані результати досліджень були враховані законодавцем під час ухвалення відповідних нормативно-правових актів, якими регламентується реалізація права на захист та права на правову допомогу в Україні. Мали вони вплив і на діяльність правозастосовчих органів під час реалізації норм, якими регламентована реалізація цих прав особи.

Пунктом 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (далі – Конвенція) передбачено, що кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, поряд із цим Конвенція в ст. 13 містить право на ефективний засіб юридичного захисту. Положення вітчизняного законодавства із цих питань у цілому приведені у відповідність до вимог міжнародних стандартів у цій сфері, разом із тим окремі аспекти їх реалізації потребують подальшого удосконалення. Насамперед це стосується уточнення змісту понять «правова допомога» та «захист». Саме тому з метою формування єдиної теоретичної позиції із цього питання доцільно звернути увагу на з'ясування значення вказаних понять.

Метою статті є дослідження понять «правова допомога» та «захист» у кримінальному судочинстві України з метою вияву їх тотожності (відмінності) та обґрунтування моделі їх реалізації в кримінальному провадженні.

Відмітимо, що визнання значущості прав особи на захист та правову допомогу в міжнародному праві (ст. 11 Загальної декларації прав людини, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 6 Конвенції) зумовлює приділення їм окремої уваги в національному праві, що має наслідком закріплення цих суб'єктивних прав особи у вигляді конституційних гарантій в основних законодавчих актах багатьох країн світу. Наприклад, Конституційним актом Канади в розділі «Судові гарантії» регламентовано право на захист у випадку безспідставних обшуків та арешту майна (п. 8), позбавлення волі (п. 9); в разі арешту чи затримання кожен має право звертатися за допомогою до адвоката та бути терміново поінформованим про це право (п. 10) [1, с. 470]. У свою чергу, ст. 56 Конституції Республіки Болгарія передбачає, що кожний громадянин має право на захист, коли його права або інтереси порушені чи перебувають під загрозою [2, с. 131]. Стаття 59 Конституції України закріплює положення, згідно з яким кожен є вільним у виборі захисника своїх прав, а ст. 131-2 закріплює, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення [3]. Отже, вказані Конституції, як і окремі міжнародні акти, у своєму тексті одночасно використовують такі терміни, як «право на правову допомогу» («правова допомога») і «право на захист» («захист»). Подібний підхід простежується в ст. 22, ч. 3 ст. 42, ст. ст. 45-46 КПК України, де йде мова про «захист» та «надання правової допомоги» [4].

У Конституції України в ст. 131-2 вказано, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Свою реалізацію ці положення Основного Закону знаходять у законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у ст. 19 якого виділені основні види адвокатської діяльності, такі як: захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, надання правової допомоги свідку в кримінальному провадженні та представництво прав потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача в кримінальному провадженні [5]. Ці види діяльності адвоката є виконанням ним його професійних обов'язків, а тому їх можна віднести до надання професійної правничої допомоги, про яку йде мова в ст. 131-2 Конституції України.

Відмітимо, що введення нового терміну «правнича допомога», який охоплює всі випадки професійної діяльності адвоката, не знімає питання про співвідношення, в тому числі і закріплених у міжнародно-правових актах, понять «захист» та «правова (юридична) допомога». Але зауважимо, що, враховуючи значення, яке надається словам «правничий» та «юридичний» у тлумачних словниках [6, с. 1101, 1644], законодавець має уніфікувати законодавство та використовувати єдину термінологію. Це стосується понять «правова допомога» (ст. 20 КПК України, ст. 1 закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ст. 1 закону України «Про безоплатну правову допомогу» [7]), «правнича допомога» (ст. 59 Конституції України, ст. 10 закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8]), «юридична допомога» (ст. 6 Конвенції [9]). Для мети статті будемо розглядати це поняття в термінології КПК України, а саме – «правова допомога».

У контексті наведеного С.Д. Шаталюк констатує, що право на правову допомогу ширше права на захист, оскільки міжнародні документи, використовуючи термін «право на захист», більшою мірою мають на увазі право мати адвоката, якщо буде потреба захищати свої права саме в суді. У цьому контексті право на захист можна розглядати як механізм отримання правової допомоги в кримінальних справах [10, с. 158]. Із такою точкою зору в цілому можна погодитися, адже вона базується на аналізі текстів основних міжнародно-правових актів у сфері прав людини.

Ми не згодні із С.Д. Шаталюком щодо того, що, як він вказує, в міжнародно-правовому розумінні «право на правову допомогу» і «право на захист» часто використовуються як тотожні поняття. Оскільки і сама норма п. 3 (с) ст. 6 Конвенції оперує саме терміном «право на захист», а не «право на юридичну допомогу» [10, с. 158]. По-перше, хоча право на захист, як і право на юридичну допомогу, є гарантіями права особи на справедливий суд (ст. 6 Конвенції), але останнє право має ще і власне значення. Сам С.Д. Шаталюк вказує на це, відмічаючи, що право на отримання правової допомоги виступає основою для реалізації права на доступ до правосуддя, а по відношенню до права на справедливий судовий розгляд право на юридичну допомогу – гарантія [10, с. 158]. Тому в контексті ст. 6 Конвенції юридична (правова) допомога розуміється як основа доступу до правосуддя та гарантія справедливого судочинства. Або, як вказують О.А. Банчук, М.С. Демкова, право на правову допомогу є передумовою існування та визначальною складовою частиною ширшого за своїм обсягом та значенням права на доступ до суду [11, с. 9]. У свою чергу, право на захист фактично виступає умовою справедливого судового розгляду. Зокрема, в п. 51 справи «Загородній проти

України» від 24 листопада 2011 р. наголошується на тому, що вимоги пункту 3 статті 6 Конвенції слід розглядати як конкретні аспекти права на справедливий судовий розгляд [12]. Також ст. 13 закону України «Про безоплатну правову допомогу» вказує, що безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг, як захист, представництво, складення документів процесуального характеру [7]. Тобто національний законодавець вважає, що правова допомога охоплює захист. По-друге, в Конвенції мова йде про декілька форм реалізації особою наданих їй можливостей: «захищати себе особисто» чи «використовувати юридичну допомогу захисника». На це вказано Європейським судом із прав людини (далі – ЄСПЛ) у п. 31 справи «Пакеллі проти Федеративної Республіки Німеччини» від 25 квітня 1983 р. Так, Суд відмітив, що п. 3 (с) ст. 6 гарантує особі, обвинуваченій у кримінальному правопорушенні, три права: право захищати себе особисто, використовувати допомогу адвоката і, за певних умов, одержати правову допомогу безоплатно [13]. Отже, для наведеного С.Д. Шаталюком висновку підстав недостатньо. А як зрозуміло з аналізу позиції ЄСПЛ, він розрізняє поняття «захист» та «правова допомога (юридична допомога)», де остання визнається більш широким поняттям. Так, у рішенні по справі «Ейрі проти Ірландії» від 09.10.1979 Суд вказав, що хоча п. 3 (с) ст. 6 стосується лише проваджень у кримінальних справах, однак п.1 ст. 6 може в деяких випадках зобов'язати державу надати адвокатську допомогу, якщо без такої допомоги неможливо забезпечити практичну реалізацію права на судовий розгляд [14].

Наприклад, така позиція підтримана А.П. Черненком, який наголошує, що під «правовою допомогою» слід розуміти поняття більш широке за змістом, ніж поняття «захист». Отже, поняттям «правова допомога» має охоплюватися вся різноманітність діяльності адвоката, який може виступати як на боці сторони захисту, допомагаючи підозрюваному, обвинуваченому, так і на боці сторони обвинувачення, здійснюючи правову допомогу потерпілому, а також надаючи правову допомогу іншим учасникам кримінального провадження (свідкам, цивільним позивачам, цивільним відповідачам тощо) [15, с. 120]. Це і відображено в ст. 59 Конституції України з подальшою реалізацією в ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», приклади видів адвокатської діяльності з якої були наведені вище.

До того ж, якщо взяти ст. 1 вказаного закону, то адвокатська діяльність у ньому розглядається як незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Тобто, на що ми вище вже вказували, і захист, і представництво, і надання правової інформації, консультацій

і роз'яснень із правових питань тощо – всі ці види адвокатської діяльності в контексті даного закону розглядаються як окремі види правової допомоги. Тому повністю погоджуємось із думкою з приводу того, що термін «правова допомога» є ключовим і поглинає в себе всі інші види юридичної адвокатської діяльності [15, с. 120]. Такий підхід є цілком логічним, оскільки адвокат у ході кримінального судочинства має не захищати особу, яка вчинила злочин, а надавати їй юридичну допомогу в захисті, про що йдеться мова в п. 3 (с) ст. 6 Конвенції, в якій вказано, що обвинувачений має право використовувати юридичну допомогу захисника. Цей підхід також знайшов своє відображення і в ст.ст. 45, 47 КПК України.

Тому, враховуючи позицію Європейського суду з прав людини, слід вести мову про те, що в п. 3 (с) ст. 6 Конвенції особі, обвинуваченій у вчиненні кримінального правопорушення, наданий певний набір правових можливостей, які в сукупності утворюють механізм гарантування права на доступ до правосуддя та права на справедливий суд, де за неможливості вчинення власних дій із боку такої особи щодо свого захисту їй гарантовано право на правову допомогу (використовувати допомогу адвоката) та право одержання в певних випадках такої допомоги безоплатно.

Отже, щодо п. 3 (с) ст. 6 Конвенції, то він передбачає як захист, так і можливість отримання обвинуваченим правової допомоги. Причому відмічена більш широка роль права на правову допомогу акцентує увагу на можливості розглядати це право як таке, що виходить за межі п. 3 (с) ст. 6 Конвенції, яка стосується виключно особи, обвинуваченої у вчиненні кримінального правопорушення, гарантуючи їй мінімальні права.

У цьому контексті звернемо увагу на позицію А.В. Коршенко, яка відмічає, що дія права на правову допомогу не обмежується тільки сферою кримінального судочинства, адже права, передбачені п. 3 ст. 6 Конвенції, є складовим елементом загального поняття справедливого судового розгляду, що охоплює й випадки здійснення цивільного судочинства [16, с. 376]. Із цього приводу в п. 1 в Резолюції Ради Європи (78) 8 «Про юридичну допомогу і консультування» від 2 березня 1979 року вказано, що будь-яка особа повинна мати право на необхідну юридичну допомогу для можливості використання або захисту своїх прав у будь-яких судах, які мають право виносити рішення в цивільних, торгових, адміністративних, соціальних або податкових справах [17]. Що підтверджує обґрунтованість висновків А.В. Коршенко.

Також звернемо увагу на позицію ЄСПЛ у справі «Ейрі проти Ірландії» від 09.10.1979. Суд, зокрема, вказав, що Конвенція покликана гарантувати особі реальні права, що можуть бути практично реалізовані у сферах, які вона охоплює.

І хоча п. 3 (с) ст. 6 стосується лише проваджень у кримінальних справах, однак п. 1 ст. 6 може в деяких випадках зобов'язати державу надати адвокатську допомогу, якщо без такої допомоги неможливо забезпечити практичної реалізації права на судовий розгляд [14]. Така позиція Суду не тільки надає можливість розповсюдити реалізацію права на правову допомогу, на відміну від права на захист, на інші галузі судочинства, а це, насамперед, надає можливість учасникам кримінальних процесуальних відносин розраховувати на отримання правової допомоги. І такий висновок цілком обґрунтований, адже згідно зі ст. 19 закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що містить перелік видів адвокатської діяльності, які утворюють зміст професійної правничої (юридичної) допомоги, визначені в ній види якраз і стосуються підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача та відповідача, свідка – основних учасників кримінального провадження.

Тобто правова допомога принаймні розглядається поряді із захистом, але все ж таки окремо, і навіть за значенням виходить за межі складових частин статусу власне обвинуваченого, тобто є більш широким за змістом поняттям, ніж захист. Прикладом чого є тлумачення ЄСПЛ розуміння правової допомоги в контексті реального забезпечення завдяки його здійсненню щодо будь-якої особи практичної реалізації права на справедливий суд, якщо без такої допомоги його неможливо забезпечити. Взагалі, є підстави вести мову про те, що право на правову допомогу є не тільки елементом права на справедливий суд, а складовою частиною права на ефективний засіб юридичного (правового) захисту, який передбачений ст. 7, 12 Загальної декларації прав людини, ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 13 Конвенції.

На користь самостійного характеру вказаного права, його власної ролі в забезпеченні реалізації в Україні концепції справедливого суду та гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів учасників судового провадження свідчить також аналіз чинного законодавства в галузі судоустрою. Так, у законі України «Про судоустрій і статус суддів» передбачена окрема ст. 10 «Професійна правничка допомога при реалізації права на справедливий суд», яка міститься в розділі I «Засади організації судової влади» [8]. У свою чергу, в ЦПК України в гл. 1 «Основні положення» передбачено ст. 12 «Право на правову допомогу» [18], а КАС України містить ст. 16. «Правова допомога під час вирішення справ в адміністративному суді», яка розташована в р. I «Загальні положення» [19]. Нарешті, у КУпАП гл. 21 «Особі, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення» (ст.

ст. 268-271) закріплює право учасників цього провадження користуватися правовою (юридичною) допомогою адвоката [20]. Окремо відмітимо, що в законі України «Про судоустрій і статус суддів», ЦПК України, КАС України вказані положення розташовані в розділах (главах), присвячених загальним (основним) положенням предмета регулювання вказаних нормативно-правових актів. Це свідчить про віднесення права на правничу (правову, юридичну) допомогу до засад здійснення правосуддя в Україні. На жаль, у КПК України під час його ухвалення досвід розробників ЦПК України, КАС України врахований не був.

Отже, правову допомогу, на відміну від захисту (захистити себе особисто або за допомогою обраного на власний розсуд захисника), слід розуміти як гарантовану державою особі – учаснику судового провадження – можливість отримати правову (правничу, юридичну) допомогу, в тому числі і безкоштовно. Або, як вказує ЄСПЛ, «...адвокатську допомогу, якщо без такої допомоги неможливо забезпечити практичної реалізації права на судовий розгляд» [14].

На підставі проведеного аналізу понять «правова допомога» та «захист» у сфері кримінального судочинства відмічаємо, що, не дивлячись на однакову їх спрямованість на захист прав, свобод та законних інтересів учасників судового провадження, це різні за змістом, роллю та суб'єктами явища, які втілюються у відмінні за характером суб'єктивні права особи.

Зміст правової допомоги утворюють дії (захист, представництво, надання правової інформації, консультації і роз'яснення з правових питань тощо), які мають правовий характер та спрямовані на реалізацію прав, свобод і законних інтересів будь-якої особи учасника судового провадження, ефективний їх захист або недопущення порушень, а також відновлення в разі порушення. У свою чергу, захист спрямований виключно на забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають їх кримінальну відповідальність (ст.ст. 45, 47 КПК України).

Роль права на правову допомогу, на відміну від права на захист, також полягає у створенні ефективного засобу юридичного (правового) захисту права та свобод будь-якої особи – учасника кримінального провадження.

Право на захист належить виключно підозрюваному, обвинуваченому, тоді як право на правову допомогу має належати підозрюваному, обвинуваченому, потерпілому, їх законним представникам, цивільному відповідачу, цивільному позивачу, свідкові, а за необхідності практичної реалізації права на судовий розгляд – також іншим учасникам судового провадження.

Під поняттям «право на правову допомогу» пропонуємо розуміти надання завдяки діяльності адвокатів особам, які беруть участь у кримінальному судочинстві, гарантованої державою в обсязі та формах, визначених Конституцією та законами України, можливості отримати допомогу в реалізації прав, свобод і законних інтересів таких осіб, ефективному їх захисті або недопущенні порушень, а також відновленні в разі порушення.

Отримані в статті результати свідчать про потребу перегляду кола засад кримінального провадження в частині їх узгодження із загальним засадами судочинства в Україні, із засадами галузевих кодексів, а також потребу приведення їх змісту у відповідність із міжнародними стандартами в галузі судочинства, зокрема і кримінального. З наведеного пропонується право на правову допомогу виділити як окрему засаду кримінального провадження.

Як вбачається, актуальними та такими, що потребують свого подальшого опрацювання, є такі питання: забезпечення вільного вибору захисника підозрюваним, обвинуваченим; реальне надання учасникам кримінального провадження ефективної правової допомоги, в тому числі і безоплатної правової допомоги; подальше спрощення процедур залучення адвокатів до надання правової допомоги, коли цього вимагають інтереси правосуддя. Вирішення цих питань, безумовно, сприятиме становленню України як дійсно правової держави та реалізації євроінтеграційного курсу нашої країни.

Література

1. Конституции зарубежных государств. Учебное пособие. – 2-е изд., справ, и доп. – М. : Издательство БЕК. – 586 с.
2. Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С. Головатий. – К. : Укр. правн. фундація. Вид-во «Право», 1996. – 544 с.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
7. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
8. Про судоустрій і статус суддів : Верховна Рада України; Закон від 02.06.2016 № 1402-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Рада Європи; Конвенція, Міжна-

родний документ від 04.11.1950. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

10. Шаталюк С.Д. Моделі і досвід інших держав в забезпеченні громадян права на безоплатну правову допомогу / С.Д. Шаталюк // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Політологія. – 2013. – Т. 212, Вип. 200. – С. 156–159. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_32.

11. Банчук О.А. Правова допомога : Зарубіжний досвід та пропозиції для України / О.А. Банчук, М.С. Демкова. – К. : Факт, 2004. – 336 с.

12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Загородній проти України» від 24 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_739.

13. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Пакеллі проти Німеччини» від 25 квітня 1983 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIIdx=83>.

14. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Ейрі проти Ірландії»: Рада Європи, Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення, Справа від 09.10.1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_332.

15. Черненко А.П. Співвідношення понять захисту і правової допомоги у кримінальному процесі / А.П. Черненко // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «юридичні науки». – 2015. – № 1(6). – С. 115–121.

16. Коршенко А.В. Міжнародно-правові стандарти права особи на правову допомогу та їх співвідношення з національними стандартами / А.В. Коршенко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 375–378.

17. Резолюція (78)8 «Про юридичну допомогу і консультування», прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 2 березня 1979 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_132.

18. Цивільний процесуальний кодекс України : Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

19. Кодекс адміністративного судочинства України : Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213–330) : Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.

Анотація

Коровайко О. І. Щодо необхідності розмежування понять «правова допомога» та «захист» у кримінальному судочинстві України. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню змісту понять «правова допомога» та «захист» в їх застосуванні до сфери кримінального судочинства України. Із цією метою здійснено аналіз національного законодавства, міжнародних актів у сфері прав людини та практики Європейського суду з прав людини. Підтримано позиції науковців щодо погляду на правову допомогу як

ширше за обсягом поняття, ніж захист, де останній є одним із різновидів правової допомоги, яка надається підозрюваному, обвинуваченому. Звернуто увагу, що «правової допомоги» слід розглядати не тільки як одну з гарантій права на справедливий суд, а також як складову частину ефективного засобу юридичного (правового) захисту права та свобод особи. З урахуванням цього пропонується право на правову допомогу виділити як окрему засаду кримінального провадження. Наведено рекомендації щодо подальшого врегулювання виявлених проблемних питань у частині належного впровадження міжнародних стандартів права на правову допомогу в кримінальному судочинстві України.

Ключові слова: правова допомога, захист, міжнародні стандарти прав людини, кримінальне судочинство, забезпечення прав та свобод особи.

Анотація

Коровайко О. И. О необходимости разграничения понятий «правовая помощь» и «защита» в уголовном судопроизводстве Украины. – Статья.

Статья посвящена исследованию содержания понятий «правовая помощь» и «защита» в их применении к сфере уголовного судопроизводства Украины. С этой целью проведен анализ национального законодательства, международных актов в сфере прав человека, практики Европейского суда по правам человека. Поддержаны позиции ученых в той части, где правовая помощь по объему понятия шире, чем защита, а последняя является одной из разновидностей правовой помощи, оказываемой подозреваемому, обвиняемому. Обращено внимание, что «правовую помощь» следует рассматривать не только как одну из гарантий права на справедливый суд, а также как составную эффективного средства юридической (правовой) защиты прав и свобод человека. С учетом этого предлагается право на правовую помощь выделить как отдельный принцип уголовного производства. Приведены рекомендации по дальнейшему урегулированию выявленных проблемных вопросов в части надлежащего внедрения международных стандартов права на правовую помощь в уголовном судопроизводстве Украины.

Ключевые слова: правовая помощь, защита, международные стандарты прав человека, уголовное судопроизводство, обеспечение прав и свобод человека.

Summary

Korovayko O. I. About the need to separate the concepts of “legal assistance” and “protection” in the criminal proceedings of Ukraine. – Article.

The article investigates the concept of «legal assistance» and «protection» in their application to the field of criminal justice in Ukraine. To this end, an analysis of national laws, international instruments on human rights, the European Court of Human Rights. Supported the position of scientists to the extent that legal aid in terms of the concept is broader than the protection, and the latter is a form of legal assistance to the suspect, accused. The attention that the «legal assistance» should be regarded not only as one of the guarantees of the right to a fair trial, as well as a component of effective legal means of (legal) protection of human rights and freedoms. With this in mind, it is offered the right to legal assistance to allocate a separate principle of criminal proceedings. The recommendations for further settlement of unresolved issues regarding the proper implementation of international standards of the right to legal aid in criminal justice in Ukraine.

Key words: legal assistance, protection, international standards of human rights, criminal justice, ensuring the rights and freedoms of the individual